TOŻSAMOŚĆ · RECENZJA

„PROBLEM TRZECH CIAŁ” JAKO CHIŃSKI FENOMEN KULTUROWY

Konrad Smuniewski · 21 lutego 2025

„Problem trzech ciał” to literacki fenomen, który nie tylko zrewolucjonizował science fiction, ale stał się symbolem chińskiego wpływu kulturowego na świecie.

Chińska trylogia *Problem trzech ciał* – a właściwie *Wspomnienie o przeszłości Ziemi* –autorstwa Liu Cixina to jedno z najważniejszych dzieł współczesnej literatury science fiction. Nagrodzona i wielokrotnie adaptowana, porusza temat kontaktu z obcą cywilizacją, stawiając pytania o przyszłość ludzkości, jej moralność i miejsce we wszechświecie.

W 2008 r., w czasie, gdy Chiny przygotowywały się do Igrzysk Olimpijskich w Pekinie, Liu Cixin opublikował powieść *Problem trzech ciał*. Dzieło to, będące pierwszą częścią jego epokowej trylogii fantastyczno-naukowej, stało się nie tylko literackim sukcesem, ale również symbolem rosnącej obecności Chin na globalnej arenie kulturowej. Liu jako pierwszy nieanglojęzyczny pisarz zdobył za tę powieść prestiżową Nagrodę Hugo w 2015 r. Zdobył również Nagrodę Locusa oraz Nagrodę Galaxy, najważniejsze wyróżnienie dla chińskich autorów science fiction. Jego twórczość została przetłumaczona na kilkadziesiąt języków, a *Problem trzech ciał* stał się bestsellerem w wielu krajach.

Ciekawostką jest, że Liu Cixin, choć znany jako pisarz, przez wiele lat pracował jako inżynier w elektrowni. Fascynacja technologią oraz nauką przesiąka jego twórczość, co widoczne jest w skomplikowanych koncepcjach naukowych opisanych w jego dziełach. Warto dodać, że Liu jest jednym z nielicznych autorów, których twórczość inspirowała realne badania naukowe, takie jak rozważania na temat niestabilności układów planetarnych. W jego dziełach dostrzec można nie tylko wpływ klasyki fantastyki naukowej, takiej jak prace Juliusza Verne’a czy Isaaka Asimova, ale również głębokie zakorzenienie w chińskiej historii i kulturze.

„Wiele osób uważa, że science fiction to tylko fantastyka, ale ja wierzę, że jest to narzędzie do patrzenia na przyszłość ludzkości i testowania jej granic” – powiedział Liu Cixin w jednym z wywiadów.

O czym jest trylogia *Wspomnienie o przeszłości Ziemi?*

Trylogia *Wspomnienie o przeszłości Ziemi* to monumentalne dzieło chińskiego science fiction, które składa się z książek: *Problem trzech ciał*, *Ciemny las* oraz *Koniec śmierci*. Głównym tematem trylogii jest kontakt ludzkości z zaawansowaną technologicznie cywilizacją San-Ti (三体), zamieszkującą planetę w systemie gwiazdowym o tytułowym problemie trzech ciał – niestabilności grawitacyjnej między trzema słońcami.

Historia rozpoczyna się w okresie rewolucji kulturalnej, kiedy chińska naukowiec Ye Wenjie odkrywa sygnał z kosmosu i odpowiada na niego, zapoczątkowując komunikację z cywilizacją Trisolaris. Obcy, zmagający się z katastrofalną niestabilnością swojego środowiska, decydują się na inwazję Ziemi. Powieść porusza kwestie ludzkiej natury, zaufania oraz moralności w obliczu globalnego zagrożenia.

W drugiej części, *Ciemny las*, Liu Cixin wprowadza koncepcję „ciemnego lasu", czyli teorii, według której wszechświat jest niebezpiecznym miejscem, gdzie cywilizacje ukrywają się przed sobą nawzajem, aby uniknąć zniszczenia. Ludzkość stara się przygotować do nieuniknionej inwazji, szukając sposobów na obronę i przetrwanie. Powieść rozwija teorie z zakresu socjologii, psychologii oraz strategii przetrwania w obliczu totalnej zagłady.

Natomiast w ostatniej części, *Koniec śmierci*, historia przekracza granice czasu i przestrzeni, ukazując wielkie konsekwencje ludzkich decyzji oraz ostateczny los wszechświata w starciu z zaawansowanymi technologiami.

Trylogia stanowi metaforę długoterminowych konsekwencji globalnych decyzji oraz konfliktów międzykulturowych. Liu Cixin mistrzowsko splata elementy naukowe z filozoficznymi pytaniami o miejsce ludzkości we wszechświecie.

Seriale

Adaptacja *Problemu trzech ciał* stworzona przez Tencent w 2023 r. jest wiernym odwzorowaniem literackiego pierwowzoru. Twórcy postawili na szczegółowe oddanie fabuły oraz filozoficznych przemyśleń Liu Cixina. Chińska wersja serialu przyciąga wiernych fanów książki, prezentując realistyczne, ale zarazem surowe efekty specjalne oraz uwzględniając głębokie tło historyczno-kulturowe. Tencent skupił się na ukazaniu chińskiego kontekstu rewolucji kulturalnej i jej wpływu na bohaterów oraz całą historię.

Adaptacja Netflixa z 2024 r. nie cofa nas do roku 2008. Historia osadzona jest w czasach współczesnych. Tak jak w książce, nawiązuje do historycznych wydarzeń, takich jak rewolucja kulturalna w Chinach, która stanowi punkt wyjścia dla fabuły. Twórcy Netflixa starają się zachować kluczowe elementy z powieści, jednak niekiedy upraszczają wątki, aby uczynić narrację bardziej przystępną dla zachodniego odbiorcy.

Netflix nie byłby Netflixem, gdyby nie wprowadził postaci Murzyna jako zdolnego naukowca, kobiety jako jednej z głównych bohaterek, a także mieszanych rasowo par. Wcisnął także rozterki miłosne i zbliżenia seksualne, których w chińskiej wersji nie było.

Obie adaptacje – chińska i amerykańska – oferują odmienne podejścia do powieści Liu Cixina. Chiński serial Tencent pozostaje wierny oryginałowi, akcentując lokalne tło historyczne oraz filozoficzne przemyślenia autora. Jest to bardziej refleksyjna i szczegółowa interpretacja, przeznaczona głównie dla czytelników znających kontekst kulturowy Chin. Adaptacja Netflixa natomiast skupia się na widowiskowości i szybkim tempie, co czyni ją bardziej przystępną dla globalnej publiczności, kosztem głębi oryginalnej opowieści.

Fenomen kulturowy w skali globalnej

Problem trzech ciał jest przykładem tego, jak Chiny potrafią kreować nowe, konkurencyjne narracje kulturowe, które zdobywają uznanie na międzynarodowym rynku. W przeciwieństwie do zachodniego scien-

ce fiction, które często koncentruje się na jednostce, chińskie podejście akcentuje rolę zbiorowości oraz konsekwencje długofalowych wyborów cywilizacyjnych.

Liu Cixin przedstawia wszechświat jako miejsce brutalnych wyborów i nieustającej walki o przetrwanie, jednocześnie ukazując kruchość ludzkiej cywilizacji.

> *Problem trzech ciał* zmusza do refleksji nad przyszłością ludzkości, pytając, czy jesteśmy gotowi stanąć wobec wyzwań, jakie niesie ze sobą rozwój technologii i kontakt z obcym intelektem.

Problem trzech ciał to nie tylko fantastyka naukowa, ale także przestroga i inspiracja. W świecie pełnym napięć i globalnych kryzysów Liu Cixin oferuje opowieść, która jest zarówno intelektualnym wyzwaniem, jak i uniwersalnym przesłaniem o sile współpracy międzynarodowej i konieczności przekraczania granic poznania.

Patrząc politycznie możemy odnaleźć realizację zmiany w polityczności i przeniesienia jej na wyższy poziom. Myśląc Carlem Schmittem, jesteśmy w stanie tu dostrzec realny warunek – wspominany przez niego – jednoczący świat.

> Jedynie wróg całej ludzkości może spowodować konsolidację sił ziemskich. Bez wspólnego wroga nie będzie politycznej przyjaźni między narodami, które będą miały wspólny – rzeczywiście globalny – cel!

Problem trzech ciał to nie tylko fenomen literacki, ale również symbol rosnącej obecności Chin w globalnym dialogu kulturowym. Dzieło Liu Cixina pokazuje, że literatura science fiction może być czymś więcej niż tylko rozrywką – staje się nośnikiem idei, filozofii i odpowiedzi na współczesne wyzwania. Jest to zarówno manifest kulturowy, jak i przestroga przed wyzwaniami, jakie niesie ze sobą przyszłość. A co, jeśli San-Ti już do nas zmierzają?

Nagranie: https://www.youtube.com/watch?v=GsGVzB8R0xY

Oryginał: https://nlad-kopia1113.instawp.site/problem-trzech-cial-jako-chinski-fenomen-kulturowy/

WSPÓŁTWÓRZ NOWY ŁAD

Za Nowym Ładem stoją czytelnicy, którzy dorzucają się do jego istnienia. Dołącz do nich — jednorazowo, w kwocie, która Ci odpowiada.

DOŁĄCZAM

wspieram.nlad.pl

Zeskanuj, aby wesprzeć